

РЕЦЕНЗИЯ

От: Проф. доктор Татяна Стефанова Хубенова-Делисивкова Институт за икономически изследвания на БАН

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8 Икономика (Политическа икономия)

Автор на дисертационния труд: ДИЛЯН НИКОЛОВ ВАСИЛЕВ, задочен докторант в Стопанския факултет на СУ"Св. Климент Охридски"

Тема на дисертационния труд: „ДЪЛГОСРОЧНАТА СТАГНАЦИЯ-ОПЕРАЦИОНАЛИЗИРАНЕ НА ПОНЯТИЕТО, АНАЛИЗ НА ПРОЯВЛЕНИЯТА И ФОРМИРАНЕ НА КРИТЕРИИ ЗА РАННО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ“

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №РД-38-56/29.01.2021г. на Ректора на СУ"Св. Кл.Охридски", с която се утвърждава процедура по защитата на дисертационния труд, решение на ФС на СФ на СУ"Св.Кл.Охридски" от 25.01.2021г. и /Протокол№1 на Научното жури от 25.01.2021г в съотв. с чл. 4 на ЗРАС в РБългария и Преходните и заключителни разпоредби на Правилника за условията и реда на придобиване на научни степени и заемане на научни длъжности в СУ"Св. Кл.Охридски".

Обща оценка на образованието и трудово-професионалната дейност на докторанта

От 2016г. г-н Дилян Николов Василев е задочен докторант към катедра "Икономика" на СФ на СУ"Св.Кл.Охридски" с научен ръководител доц.д-р Мариела Ненова-Амар. Той успешно е изпълнил индивидуалния си план и с решение на ФС на СФ на СУ „Св.Кл.Охридски“ дисертационният му труд е предложен за защита с цел присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Дилян Василев е завършил висшето си образование с магистърска степен в Русенския университет "А.Кънчев", специалност „Европеистика“ в периода 1994-1999 г. В периода 1999-2004г. работи като консултант по финансов и социо-икономически анализ. От 2004 г. досега работи в БНБ и понастоящем е главен експерт. Д.Василев има натрупан професионален опит в макроикономическия и финансов анализ на европейската и глобална икономика, както и в анализа на включването на страната ни в европейското финансово пространство и международните валутно-финансови отношения.

Трудовата биография на зад.докт.Д.Василев свидетелства за проявена последователност в повишаването на професионалната му квалификация чрез участието в над 30 обучителни семинари, провеждани от централни банки и други официални международни институции. Владее английски език и ползва немски език.

Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за защита дисертационен труд е с общ обем от 161 страници, от които 142 стр. включват въведение, четири глави, заключение, едно приложение от 10 стр. и използвана литература в 8 стр. Текстът на изложението включва 8 таблици и 40 графики. Библиографската справка включва общо 102 източника, от които 7 заглавия са на трудове на български език.

Наред с дисертационния труд коректно са представени авторефератът на дисертацията в обем от 41 стр., изискуемата по чл.26 от ЗРАСРБ Справка за изпълнението на минималните национални изисквания, както и е-файлове на текстовете на публикациите на докт.Д.Василев по темата на дисертацията

Оценка на тематичната насоченост и структурата на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд на Д.Василев се отличава с ясен избор на основната тематична насоченост и логично издържана структура на изследването по актуалната тема за „светската стагнация“ на стопанския растеж и свързаната с нея дискусия за смяна на макроикономическата парадигма през последното десетилетие след Глобалната финансова криза и Европейската суверенна криза. Пандемичната криза засили вниманието на световната академична икономическа общност към светската стагнация като значителна заплаха за растежа не само в напредналите страни., но и в страните с развиващи се пазари. Трябва да се приветстват за избора на темата на дисертацията научният ръководител доц.д-р М.Ненова-Амар и докт.Д.Василев, защото направеното изследване не само интерпретира феномена на трайната стагнация и факторната му обусловеност, но в съответствие с актуалната научна дискусия в развитите страни акцентира върху различни гледни точки за характеристиките и проявленията на стагнацията, които поставят актуални въпроси за бъдещите алтернативни подходи към паричната и фискална политика и възможността за избор според спецификата на растежа в отделно взета страна.

Това неизбежно стимулира научния дебат и у нас по въпросите на теорията на преосмислянето на макроикономическата политика, и по-специално на оценката на българската специфика в условията на очаквани промени в микса от фискална политика и парична политика в развитите страни и по-специално в рамките на ЕС и Еврозоната като гравитационен център за българската икономика.

Прави впечатление, че *структурата на дисертационния труд* на от Д.Василев се отличава с премерена и добре премислена балансираност на изложението с цел разкриване на *спецификата на трайната стагнация и методологията и методиката на иконометричния анализ*. Това се отразява в съдържанието по глави съответно както следва:

Първа глава – съдържа обосновка на теориите за растежа като изходна база за аргументация на хипотезата за „дълготрайна стагнация“, която придоби не само теоретико-методологическо, но и приложно макрополитическо значение след Глобалната и Европейската суверенни кризи. Направеният исторически преглед на теориите за растежа е подчинен на необходимостта да се разгледа еволюцията на теоретическия подход от времето на появата на понятието за трайна стагнация по А.Хансен като характеристика на предвоенния застой на икономиката на САЩ в 1938г. до наши дни с възобновеното в 2013г. от Л-

Самърс прилагане на това понятие за феноменализация на тренда на дългосрочна стагнация на растежа в САЩ и останалите развити страни, наблюдаван в десетилетието след 2007г. досега.

Теоретичното моделиране на трайната стагнация има за цел да изясни връзката между понижението на естествения лихвен процент и трайното забавяне на растежа на произведения продукт. Обосновава се ясно инструменталната роля на естествения лихвен процент като променлива - индикатор за влизане на икономиката в състояние на трайна стагнация. Стилизираният IS-LM се прилага за интерпретиране на механизма на връзката между съвкупното търсене и предлагане в икономиката от една страна и нивото на естествения лихвен процент. Изложението отразява вярно модела на Гаути и Егертсон, чрез който се формализира концепцията за състоянието на трайна стагнация.

Във Втора глава е отделено място на анализа на допускането за връзката между реалния лихвен процент и темпа на дългосрочния растеж. Поради липсата на емпирични доказателства за тази връзка се акцентира върху естествения лихвен процент и хипотезата за естествения лихвен процент като основен фактор на стопанския растеж и на инфлацията. Охарактеризира се понятието за естествена (неутралната) лихва (r^*) и се проследява с литературен преглед произхода на понятието „естествена лихва”. Трактовката на съвременните разбирания за естествената лихва позволява да се изведе замисъла за използването им в моделите на растежа и в теоретическото моделиране с цел доказване на хипотезата за трайната стагнация.

Систематизирано са представени моделът на естествената лихва на Лаубах и Уилямс и други модели, модифициращи Лаубах и Уилямс. Представянето на естествената лихва на основа на прилаганите DSGE модели Андреа Джерали и Стефано Нери информира за оценката в реално време едновременно на нивото на естествената лихва и потенциалния продукт в еврозоната и в САЩ.

Трета глава съдържа интерпретацията на модела на Лаубах и Уилямс, приложен за моделна оценка на естествената лихва за икономиката на България. Изяснени са конкретно особеностите и спецификата на модела за постигане на двете основни цели: Първо, оценяване на адекватността на монетарните условия т.е. на реалните наблюдаеми лихвени проценти в икономиката без намесата на централната банка спрямо естествените моделно определени такива (т.нар. real rate gap). Второ, оценка на това доколко са били адекватни ретроспективно номиналните краткосрочни лихвени нива през последните двадесет години. Направеният анализ потвърждава, че противно на наблюдаваното в някои развити икономики като САЩ и Еврозоната, естествения лихвен процент в България не показва тенденция за плавно понижаване на лихвените проценти т.е. икономиката не е застрашена от влизане в парадигмата на „трайна стагнация”. Това се аргументира с догонващия характер на стопанския растеж и също така обективно оценения като основен фактор екзогенен тип растеж на производителността на българската икономика.

На тази основа в *Глава четвърта* докторантът убедително дава постановката на анализа на индикаторите за ранно предупреждение по отношение на факторите, които водят до състоянието на „трайна стагнация”. Като се основава на теорията за трайната стагнация докторантът обосновава аргументира идеята, че за фактори за ранно предупреждение обичайно се използват оценки на дълготрайни процеси, макар че, като ключов сигнализиращ

показател е приета естествената реална лихва. На основа на резултатите на модела на Лаубах и Уилямс са изложени изводи относно необходимостта от оценка на формирането на критерии за ранно предупреждение труда. Обоснова се изводът ,че за догонващите икономики (като българската), факторите обуславящи икономическия растеж в дългосрочен план като производителността на труда, са силно екзогенни, но влошаващата се демографска картина в много от тях постепенно влошава перспективите пред растежа и създава условия за влизане в „трайна стагнация“.

Проучената и аналитично изложена литература свидетелства за научната добросъвестност на докторанта , както и за способността му да овладее научни трудове по темата, която се отличава с дискуссионност, но и диалогичност на конкретни автори в изобилието от дебатиран и изследвани аспекти на характеристиките на растежа в условията на дълготрайна стагнация, както и на инструментариума за анализ на факторната обусловеност на стагнацията. Предпочитанията на докт. Д.Василев са дали предимства към анализа на формирането и изменението на естествения лихвен процент и равнището на инфлация с въздействие върху растежа в контекста на сравнителния анализ на проявленията на стагнацията и доказване на изследователската теза на примера на анализа за България.

В структурно отношение направеното заключение отразява обосновано, и конкретно постигнатите резултати и направените изводи от докторанта.

Оценка за: актуалност на темата; целта; задачите; обекта; предмета; основната теза на дисертационния труд

Актуалността на темата е обусловена от три групи причини и предпоставки:

На първо място, обективно икономическото развитие свидетелства, че наблюдаваното повече от десетилетие съчетание на ниска инфлация, ниски лихвени равнища и понижаване на темповете на стопански растеж в главните развити страни има перспектива да продължи. Тази среда е известна като „трайна стагнация“, термин възстановен в употреба от Лари Съмърс през ноември 2013 г. Редица структурни фактора като демографски промени, високо неравенство и по-нисък икономически растеж допринасят за по-ниски нива на лихвените проценти, докато потенциалните нива на производството продължават да бъдат на ниско, но стабилно ниво. Тази тенденция се подкрепя и в условията на пандемията COVID-19, подсилвана от реакции на лихвените проценти в отговор на значителни програми за държавни разходи, макар и различни по обхват в повечето страни. Дискуссионността на темата продължава да бъде във фокуса на академичния дебат за бъдещето на паричните процеси и стопанското развитие.

На второ място, Периодът на ниски лихвени проценти води до важни последици за фискалната политика, доколкото на основа на отрицателната разлика между лихвения процент и растежа, т.е. така нареченият лихвен процент — диференциал в растежа (IRGD) става възможно съкращаване на дълга. Дългът намалява спрямо БВП с течение на времето, тъй като БВП расте по-бързо от лихвените плащания. Има все повече доказателства, че благоприятното равнище на IRGD през последното десетилетие не е временно явление, но ще се запази в развитите икономики през следващите десетилетия. Ако се приеме допускането за среден номинален темп на растеж

на БВП в икономиките от еврозоната от около 3%, IRGD продължава да бъде отрицателен, като изплащаните лихвени проценти останат под тази стойност. Това е в съответствие с констатациите от Л.Самърс (2014), който предполага, че нулевата долна граница и светската стагнация вероятно ще останат и в бъдеще. За фискалната политика е важно и трябва се да отчита по-добре този преход. Тази теза на привържениците на „трайната стагнация“ не се предлага като безплатен лиценз за по-високи нива на дълга, а по-скоро като стимул за използване на финансовите пазари за създаване на допълнително пространство за ефективни публични разходи по пътя на намаляване на дълга. Въпреки че пандемията COVID-19 води до значителен спад в икономическия растеж и може също да има краткосрочни последици върху лихвените проценти, което означава, че засяга и IRGD, засега преобладава допускането, че трябва да има само незначителни ефекти върху дългосрочния IRGD

На трето място, на съвременния етап се засилва необходимостта от смяна на парадигмата на икономическата политика, за което хипотезата за „трайната стагнация“ допринася съществено на основата на активния и плодотворен академичен дебат.

Актуалността на дисертацията при тези обективни предпоставки е безспорна. Както с избора на темата, така и с предложеният анализ дисертационният труд допринася съществено за осветляването в българската икономическа литература на важна тема, която при това е третирана с вещина и научно-приложна стойност на оценката на макроикономическото поведение на страната ни в сравнение с развитите страни. За България има значение както актуализирането на теоретико-методолическата обосновка на икономическата политика, така също и моделирането на процесите на оценка на факторната обусловеност на стопанския растеж при специфичните дългосрочно формирани се условия на лихвените равнища и темповете на растеж и с отчитане на протичащите обективни промени в рамките на ЕС и Еврозоната.

Трябва да се отчете приноса на дисертацията да се интерпретира теорията на стагнацията в съвременната ситуация на преоценка на бъдещето развитие. Предвид адаптацията на страната ни към Еврозоната е призната важноста да държим сметка за тези процеси, макар че макроикономическите условия се очаква да бъдат доста разнородни в отделните страни от Еврозоната, т.е. показателите в някои страни показват признаци на много благоприятна среда за намаляване на държавния дълг в бъдеще, но в други държави-членки фискалното пространство остава силно ограничавано, въпреки ниските лихвени проценти и обуславя сериозни предизвикателства пред съчетанието на общата парична политика на ЕЦБ и фискална политика на държавите-членки .

Формулирането на **целите** на направеното изследване се отличава с обоснованост и яснота. Докторантът е формулирал три цели, които са залегнали и в структурата на изложението по глави в дисертацията: 1/ обосновка на научната трактовка на „трайната стагнация“; 2/ анализ на проявленията на трайната стагнация и и характеристики на моделите и индикаторите за измерването им; 3/ формулиране на индикатори за ранно предупреждение на дълготрайни тенденции, които са „носители“ на характеристиките на „трайната стагнация“.

Можем да обобщим, че като *основна цел* на изследването си докторантът е избрал аналитичната моделна оценка на явлениято „трайна стагнация“ както от гледна точка на проявленията му, така и от гледна точка на измерване на индикатори за ранно предупреждение. Дефинираните от докторанта *цели* само са ясно отграничени, но и допринасят и за известна самостоятелност на всяка от частите на дисертационния труд.

Основната теза на дисертационния труд е формулирана с известна описателност, но е ясна. На практика тя се състои в потвърждаването на схващането, че от факторите, които са в основата на формирането на темповете на стопанския растеж зависи при тяхното отслабване и появата на стагнация. Би могло да се постигне по-добро формулиране на основната теза на дисертацията, за да се отрази по-добре съдържателността на направеното изследване.

Използвана научна литература (оценка на осведомеността на дисертанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд).

Докторантът като цяло показва много добра информираност относно мястото и значението на конкретни и значими трудове по разглежданата проблематика и успешно осмисля постиженията на конкретните научни изследвания и чуждестранни автори приноси по темата за „трайната стагнация“. Прави впечатление и коректното позоваване и признание от докторанта на български автори, чийто изследвания отразяват българската съвременна проблематика по въпроси, свързани с анализа на докторанта.

Оценка на научните и научно-приложни приноси

Оценка за приносите, посочени от дисертанта

Приносите, които посочва докт. Д. Василев на разработения дисертационен труд отразяват вярно и обосновано основните резултати на неговото изследване. Научната добросъвестност на докторанта му позволява да систематизира вярно и конкретно най-важните и значими резултати на анализа, който е направен при избраните цели и логика на изследването.

Основните научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд включват както следва:

Дисертационният труд притежава неоспорима оригиналност, което дава възможност за идентифициране и формулиране на научни и научно-приложни приноси. Достоинство на научното изследване е разработеният оригинален подход на автора да разгледа в теоретико-методологическите подходи към „трайната стагнация“ и проявленията ѝ като се следва в определен диалогична последователност отразяването на конкретни автори, предлагани модели и интерпретации и иконометричен анализ, чиято систематизация съответствува в значителна степен на целите на анализа, предприет от докторанта.

В по-конкретен план приносните моменти на изследването могат да се систематизират в следните направления:

- Разработен е комплексен теоретико-методически подход за анализ на теориите на растежа и оценка на тяхна основа на хипотезата за „трайната стагнация“. Аргументацията на хипотезата за „трайната стагнация“ дава възможност за обоснован иконометричен подход на

докторанта. Доказана е тезата, че в сравнение с реалния лихвен процент естественият лихвен процент има капацитета да обясни в по-голяма степен динамиката на потенциалния продукт в дългосрочен план. Добросъвестното проучване на публикациите на много изследователи, оценяващи естествения лихвен процент в различни модели дава основанията на автора да обръща внимание и на определена несигурност на получените резултати съобразяването, с която има прагматично-приложна стойност при използването на естествената лихва.

- Обосновано и обстойно аргументирано са направени сравнения на моделите за оценка на проявлението на трайната стагнация. Направена е научна обосновка на хипотезата за естествения лихвен процент като основополагащ индикатор и сигнал за трайната стагнация. Аргументирани са детайлно представянето и анализа на модела на Лаубах и Уилямс. Аанализирана е моделната оценка на естествения лихвен процент (r^*). Обосновава се използването на тази оценка за бенчмарк за преценка, дали провежданата парична политика от страна на централната банка е в състояние да генерира растеж спрямо потенциала и инфлация спрямо целевото ниво.
- На основа на модела на Лаубах и Уилямс и неговата модификация е направена оценка на естествения лихвен процент за икономиката на България. За да се отрази спецификата на българската икономика са направени промени в част от независимите променливи, които имат по-адекватно отношение към динамиката на кривата на Филипс и IS кривата. Изводите са изведени аргументирано и убедително с отчитане на оценката за определена условност. Оцененият естествен лихвен процент е валидиран убедително с различни методи на проверка.
- Научно обоснована е факторната обусловеност на „трайната стагнация“ от дългосрочни фактори на растежа, за чието отчитане е изведен анализа на индикатори за ранно предупреждение, например връзката между стагнацията и хистерезиса, демографските промени, технологичния фактор и др. На практика по този начин докт. Д. Василев не изключва при характеристиката на трайната стагнация дългосрочните фактори на растежа, макар акцентът на изследването му да е поставен върху връзката растеж-лихвени проценти.

Изследователският инструментариум за доказването на формулираната теза по същество е твърде разнообразен. Добросъвестно и аналитично в дисертацията са приложени конкретни подходи – историко-системен и сравнителен подход, емпиричен, статистически и иконометричен методи. Връзката между реалните лихвени проценти и темпа на икономическия растеж е изследвана чрез OLS регресии за историческите подпериоди, а на основа на модела за естествения лихвен процент е приложен полуструктурен иконометричен state-space модел за оценка на ненаблюдаеми променливи. Направените изводи относно анализа на растежа, лихвени равнища и инфлация в рамките на теорията на „трайна стагнация“, които са отразени в дисертацията и в публикациите, свързани с нея имат конкретно практическо-приложно значение и са безспорен научен принос на докторанта.

Научните постижения и приноси са лично дело на докторанта.

Оценка на публикациите по дисертацията

Представените от докторант Д.Василев публикации включват както следва:

- Василев, Д.(2020) „Трайната стагнация - произход на понятието, преглед на научната литература и същност на академичния дебат“, сп. Икономическа мисъл, 2020, бр.2, стр.137-158.

- 3 доклада на научни конференции в нашата страна и публикувани

В Сборници от материали на конференциите както следва:

- Василев, Д.(2017)Secular Stagnation – Terms of Reference, Implications analysis and Early Warning Signs”, Proceedings of International Conference:”Economic and Management Policies and Challenges:Towards Industry 4.0-Technologies vs Ideologies”, pp52-53.
- Василев, Д.(2020) „Трайната стагнация – идея от миналото, но предизвикателство за бъдещето“, доклад за Научна конференция: Трета докторантска конференция-млади изследователи“, 27 февруари 2020г.
- Василев, Д.(2020) „Количествена оценка и стабилизиране на инфлацията при валутен борд“. Сборник материали на Юбилейна конференция: Just and SMART Transitions, 23-24 ноември 2020г.

Посочените от докторанта Д.Василев статия и доклади на конференции са свързани и отразяват конкретни части от дисертационния труд. Публикуването им в университетски годишници на научни трудове, както и в сборници от материали на научни конференции позволява необходимата степен на разпространение на получените резултати в научната литература. Публикациите отговарят на изискванията за самостоятелни и добросъвестни автори изследвания.

Докт.Д.Василев е посочил в Списъка на публикациите и представената в редакцията на сп.Икономически изследвания на ИИИ на БАН статия на английски език по темата на дисертацията със заглавие :“ A Model of Natural Interest Rate:the Case of Bulgaria”. Но за тази бъдеща публикация няма документ от редакцията, че предстои публикуването ѝ, поради което тя не би следвало да се включва в предлагания Списък от публикации на докторанта на този етап. На практика в изготвената от него Справка по чл.26 от ЗАРАСРБ това заглавие не е включено, което е напълно коректно.

Оценка на автореферата

Авторефератът в обем от 41 стр. отговаря напълно на изискванията за коректно отразяване на съдържанието и приносите на дисертационния труд. Направените изводи и заключения и представената справка за приносите представят най-важните резултати от изследването добросъвестно и задълбочено. Авторефератът на места прекалено накратко резюмира значителното богатство на идеи и съдържателността на представения в пълния текст на дисертацията анализ.

Би могло в интерес на по-доброто представяне на Автореферата текстът да се отредактира по-добре , както и да се избегнат стилни и правописни грешки, както и допуснати редакционни пропуски.

Критични бележки, препоръки и въпроси

Считам, че докт.Д.Василев има задълбочен и верен подход към комплексността на изследваната проблематика и е постигнал обективно отразяване на

важните характеристики на трайната стагнация на съвременния етап. Към дисертационния труд могат да бъдат отправени наред с положителните оценки за достойнствата му и някои *критични бележки и въпроси*. Те не оспорват постиженията на докторанта, а по-скоро имат за цел да насочат вниманието му към окончателното отредактиране на дисертацията с оглед на публикуване по избор на автора на конкретни статии или студии като части от дисертационния труд.

На първо място, би могло в изложението в Глава първа да се формулира по-добре основната теза за трайната стагнация. В сегашната формулировка е подчертано само твърдението, че «факторите, които в дългосрочен план определят темпа на икономически растеж в дадена икономика, са същите, които причиняват и плавното преминаване в състояние на «трайна стагнация». По-скоро основната теза би следвало да държи сметка за съчетанието на модалностите на различните фактори на икономическия растежа, чието неблагоприятно въздействие от страна на съвокупното предлагане или търсене е в основата на формирането и проявите на стагнацията като траен дългосрочен икономически феномен..

На второ място, препоръчвам на докт.Д.Василев да отрази дискусията за «трайната стагнация», особено на участници, които партнират активно на Л.Самърс в академичния дебат по темата както преди, така и след 2013г. Така например в дисертацията не са отразени позициите на Оливие Бланшард, Р.Болдуин,Б.Айъхенгрийн и др, които също разглеждат трайната стагнация като значителна заплаха за напредналите страни и макар от малко по-различни гледни точки вярват, че е необходимо основно преосмисляне на макроикономическата политика, и по-специално на фискалната политика в съчетание с паричната политика. В случая с отразяването на участието на О.Бланшард в дискусията за трайната стагнация считам, че докторантът е заинтересован да представи последователно неговите идеи още като главен икономист на МВФ и приноса му на съвременния етап включително по проблемите на стагнацията в Еврозоната и рамката а финансовата й дисциплина.

Към докт.Д.Василев поставям два въпроса, които касаят проявения в дисертацията интерес към изследването на българската икономика в сравнение с Еврозоната.

1/Какви очаквания за инфлация и естествен реален лихвен процент в България могат да се формират до приемането на еврото при сегашната икономическа ситуация у нас?

2/ Какви ще са последиците от развитието на Еврозоната за лихвените равнища и инвестициите в България след приемането на еврото?

Съвпадението на ниската инфлация с постоянния спад на реалните лихвени проценти в Еврозоната потвърждава мнението, че структурните фактори вероятно са играли важна роля през последните години и ще продължат да действат стагнационно в Еврозоната и за в бъдеще. Ситуацията в Еврозоната се отличава с реалните краткосрочни и дългосрочни лихвени проценти, които са много по-ниски, отколкото дори преди десетилетие. Наличните оценки на този „равновесен“ лихвен процент предполагат, че в днешно време стабилната

инфлация вероятно ще изисква отрицателен реален краткосрочен лихвен процент.

В заключение считам за научно достойство на дисертацията на Д.Василев подчертаният от него важен извод от дискусиата за „трайната стагнация“ , а именно тезата, че пасивното отношение към рецесията от вида, който преживява днешният свят, не е подходящо. Моделирането на трайната стагнация и ориентирите чрез индикаторите за ранно предупреждение вместо това предоставят, по наше мнение, силни аргументи за размисъл и промяна в макрополитиките, насочени към увеличаване на съвкупното търсене. Несъмнено в тази област на изследванията докторантът Д.Василев има основания да продължи да работи и занапред, за което му пожелавам и да бъде все така мотивиран и задълбочен както досега.

Заключение

Научните приноси на труда на Д. Василев свидетелстват, че докторантът притежава много добри теоретични знания и умения за анализ, като показва качества за самостоятелно провеждане на научно изследване с научна добросъвестност, последователност и задълбоченост. В дисертационния труд на тема „Дългосрочната стагнация- операционализиране на понятието, анализ на проявленията и формиране на критерии за ранно предупреждение» се съдържат безспорно самостоятелни научни и научно-приложни приноси на докторанта. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания за организация и провеждане на обучението в ОНС „Доктор“ на СУ „Св. Климент Охридски“.

Изразявам категорично подкрепата си за присъждането на докторант Дилян Николов Василев на образователната и научна степен НС „доктор“ по професионално направление 3.8 Икономика (Политическа икономия). Считам, че достойнствата на дисертацията са както в овладяването на научни теории и възгледи и тяхната творческа интерпретация, така също и критичното осмисляне на собствен приносен подход за анализ на факторната обусловеност на трайната стагнация.

В заключение, като имам предвид достойнствата на дисертацията и научните приноси, съдържащи се в нея препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват уверено и единодушно в подкрепа на присъждането на докторанта Дилян Николов Василев на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност по професионално направление 3.8 Икономика (Политическа икономия).

София, 16 март 2021г.

Рецензент: Проф.. д-р Татяна Хубенова-Делисивкова

